

Шули Бело и малкият голям зрител

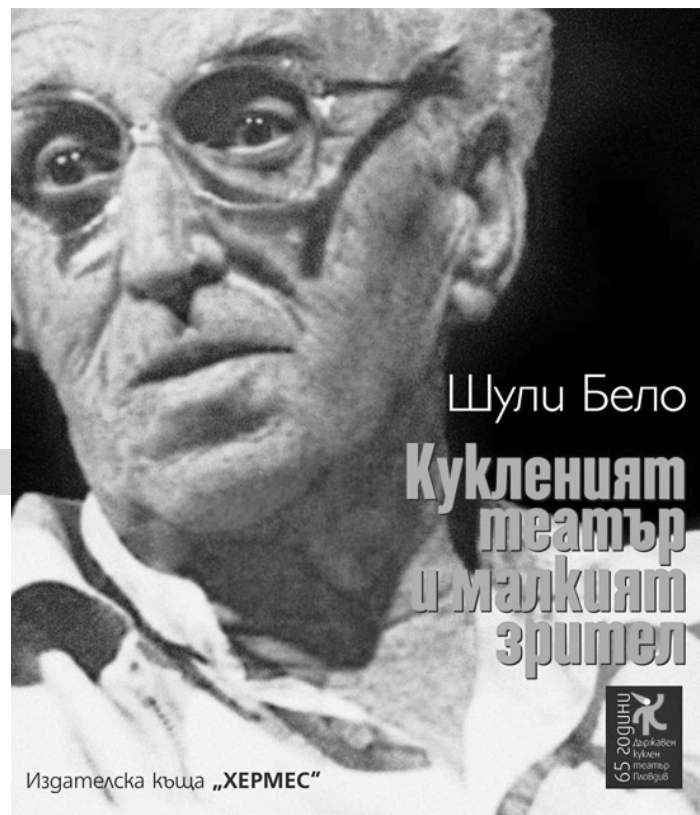
Патриция Николова

Умението да съхраниш жив интереса на зрителя към кукления театър в една бясно препускаща в ритъма на глобализацията епоха - това е успял да покаже в книгата си „**Кукленият театър и малкият зрител**“ известният български театрален изследовател Шули Бело (1920-2008). Премиерата на тази толкова рядка и ценна книга се случи именно по повод 65-годишнината на Пловдивския куклен театър. Неговият дългогодишен директор (над 10 години), художествен ръководител, предан историк и критик в продължение на няколко десетилетия, беше Ешуа Моис Бело, наричан от приятелите и колегите си в театъра с нежност: Шули. Възщност книгата е второ издание, с коригирани грешки, грижливо обнародвано в нестандартен (квадратен) формат от издателство „Хермес“, благодарение на редактора на този изследователски труд Виктор Бойчев. Именно той иницира публикуването на една от най-важните книги на Шули Бело, написана гостъпно както за специалистите, така и за непосветените в историята на кукления театър у нас и по света. Събитието се случи съвсем не случайно в рамките на XX юбилейно издание на Международния кукленотеатрален фестивал „Двама са малко - трима са много“, основан именно от Шули Бело като единствен по рода си у нас фестивал на куклената миниатюра.

На 7 септември, във фоайето на ДКТ-Пловдив се състоя премиерата на това интригуващо четиво, което заедно с „Красотата на грозната кукла“ (другата емблематична книга от същия автор), представява завълбочен портрет на българското и световното театрално изкуство. В уютната компания на историци и критици директорът на ДКТ-Пловдив Виктор Бойчев грижливо представи книгата. „Въпреки че се оттегля твърде рано от директорския си пост (на 56 години), пренебрегнал и суетата, и озорченията, той остава верен приятел, почитател и съратник на творците в това изкуство. Пътува постоянно в цялата страна и следи развитието му в един голям период от време. Оценка му са категорични и винаги са приемани с изключителен респект“. Ето защо книгата на Бело върви бавно и внимателно по следите в историята на кукления театър, възникнал като ритуални практики с условни кукли през античността, странствал с жизнерадостния дух на площадния театър през средните векове, носил просветителски идеи през Ренесанса, незаслужено пренебрегнат по време на войните на XX век и пак възвращащ се през втората половина на миналия век като приказно и вълнуващо изкуство за възрастни и деца. Великолепните примери, гадени в книгата на Бело, рисуват картината на българското куклено изкуство и през поетичната драматургия за деца на Валери Петров, Йордан Радичков, Иван Теофилов и групите майстори на куклени пиеси, чиято липса толкова силно се усеща напоследък.

Лео Капон и Шули Бело - приятелство без параван

Мнозина от специалистите в българския куклен театър се считат за ученици, следовници и съмишленици на Шули Бело.

Според режисьора Лео Капон от ДКТ-Пловдив, „Шули бе и забинаги ще си остане - човекът влюбен в куклата, в чиито съвети всички се вслушвахме. С Шули се познавахме много преди да започна да се занимавам с куклен театър. Според мен той бе един от най-смелите театрални директори в България. Тогава в ДКТ-Пловдив бяха привлечени на работа режисьори като Юлия Огнянова и Яна Цанкова. Сценографи направиха едни от най-гениалните български художници - Тодор Динов, Димитър Киров, Енчо Пиронков, Йоан Левиев... Имаше опашки за билети за представленията за възрастни. Създадох се спектакли, които остават забинаги в историята: „Петрушка“, „Мистерия буф“, „Съкровището на Силвестър“, „В царството на златните баури“, „Къде отиваш, конче?“ и много други. Когато започнах работа като режисьор, Шули бе вече пенсионер, но активно следеше процесите в българския куклен театър. Това бе и най-активният му период като критик и театровед. Бях млад и „дръзко“ разрушавах традиционното. Никакъв параван. Всички актьори да играят „на живо“. Клоуната - основен принцип на актьорската игра. С една дума: „новатор“. Сега вече знам - „Всичко ново е добре забравено старо“. Възщност Шули бе един от основните ми критици. По онова време представленията ми печелеха награди и критиката ги отрупваше с похвали. Шули обаче бе безкомпромисен - това не е истински *кукаен* театър. Много пъти сме разговаряли и спорели, и в повечето случаи не се съгласявах с него. Трябваше да минат доста години, за да разбера какво възщност е искал да ми каже. А то е - да, кукленият театър може и без параван, с актьори на сцената, с клоунада, с различна гледна точка към класическата приказка. Но „оживяването“ на куклата си остава основният двигател. Винаги трябваше да се стигне до там, че човек да знае - актьорът ли води куклата, или тя него.“

Петрушка и малкият голям зрител

„На внука ми Давид с обич“ - това гласи нежното посвещение на Шули Бело, чиито горещи машинописни страници, посветени на кукления театър, не са изстинали дори в епохата на интернет. Вълшебникът Бело хваща зрителя за ръка и го побежда по стъпките на Петрушка, Пулчинела, Пънч, Кашпарек и групите вълнуващи герои в световния и българския кукления театър, който, да си кажем право, съвсем не е „детска игра“.